

Problematika utvrđivanja granica NDH 1941. godine

Šepat, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:010802>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Odjel za povijest

PROBLEMATIKA UTVRĐIVANJA GRANICA
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE 1941. GODINE

Završni rad

Kandidat: Luka Šepat

Mentor: doc. dr. sc. Ivica Miškulin

Zagreb, rujan 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NASTANAK NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE U VIHORU DRUGOG SVJETSKOG RATA.....	2
3. PROBLEMI S GRANICAMA NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE.....	4
3.1. SPOR S KRALJEVINOM ITALIJOM (<i>južna granica</i>)	4
3.2. SPOR S KRALJEVINOM MAĐARSKOM (<i>sjeverna granica</i>)	6
3.3. SPOR NA GRANICI SA SRBIJOM (<i>istočna granica</i>)	7
3.4. SPOR NA GRANICI S TREĆIM REICHOM (<i>zapadna granica</i>)	8
3.5. SPOR NA GRANICI S KRALJEVINOM CRNOM GOROM (<i>jugoistočna granica</i>)	9
3.6. DOGOVOR TREĆEG REICHA I KRALJEVINE ITALIJE O PODJELI NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE NA INTERESNE SFERE.....	10
4. ZAKLJUČAK AKADEMSKOG RADA	11
5. LITERATURA	12
5.1. <i>Internetske stranice</i>	12

1. UVOD

U jeku Drugog svjetskog rata, na ruševinama Kraljevine Jugoslavije, koju su brzim i munjevitim vojnim udarom pregazile vojske Trećeg Reicha i njenih saveznica, nastaje više teritorijalnih cjelina pod zaštitom fašističkih sila, Kraljevine Italije i njemačkog Trećeg Reicha. Jedna od tih teritorijalnih cjelina je i Nezavisna Država Hrvatska, tvorevina utemeljena na području za koje su ustaše, suradnici fašističkih sila i hrvatski revolucionari, smatrali da su hrvatska povijesna područja te da su tek sada Hrvati, nakon višestoljetne želje i borbe za slobodom, napokon ostvarili tu nezavisnost na, u potpunosti cjelovitom, hrvatskom povijesnom području.

Iako je po mišljenju ustaša Nezavisna Država Hrvatska ustrojena u povijesnim granicama, većina susjednih zemalja je polagala pravo na neki dio teritorija Nezavisne Države Hrvatske. Polaganje tih prava na teritorij su opravdavali povijesnim dokumentima i tvrdnjama da su, kroz gotovo cijelu svoju povijest, hrvatska državnost i teritorij bili podređeni većim silama kao što su Kraljevina Italija ili Mađarska (polaže pravo na ugarsko državno pravo i teritorij). Kraljevina Italija polaže pravo na veliku većinu teritorija Istre i Dalmacije, dok Mađarska na hrvatsku pokrajinu Međimurje i dio oko sjeverne granice Nezavisne Države Hrvatske.

Zamisao ovog akademskog rada je objasniti i približiti okolnosti nastanka Nezavisne Države Hrvatske i problematiku kod uspostave njenih granica. Prvi dio znanstvenog rada će se odnositi na povijesne činjenice nastanka i ustroja Nezavisne Države Hrvatske, a glavni dio rada će pokušat objasniti svu teritorijalnu problematiku s kojom se morala suočiti nova ustaška vlast, detaljno će se opisati pojedina granica te sporni teritorij, i zaključno rješenje pitanja pojedine granice. Rad će biti pisan s namjerom objektivnog prikazanja stanja u kojem je nastala Nezavisna Država Hrvatska i u kojem su utvrđene njene granice.

2. NASTANAK NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE U VIHORU DRUGOG SVJETSKOG RATA

Nastanak Nezavisne Države Hrvatske usko je povezan s ratnim zbivanjima u Europi. Kraljevina Jugoslavija, u čijem su sastavu bili i hrvatski teritoriji, je bila primorana potpisati pristupnicu Trojnom paktu, savezu fašističkih sila na čelu sa Trećim Reichom i Kraljevinom Italijom. 25. ožujka 1941.godine Kraljevina Jugoslavija potpisuje dokument o pristupu Trojnom paktu, uvelike zbog pritiska njemačke diplomacije. 27. ožujka 1941.godine dolazi do puča jugoslavenskih, probritanski orijentiranih časnika i zbacuju aktualnu jugoslavensku vladu Cvetković – Maček, koja je potpisala ugovor o pristupu Trojnom paktu, te general Simović sastavlja novu vladu i maloljetnog kralja Petra II. postavlja na kraljevsko prijestolje.¹

Treći Reich, na čelu s Adolfom Hitlerom kao vrhovnim vođom (führer), odlučuje munjevito reagirati te uništiti Jugoslaviju, kako bi se osvetio za nanesenu sramotu Reichu, a i kao bi još jednom potvrdio Njemačku kao velesilu u svijetu koji je zahvaćen ratom. Hitler naređuje akciju napada na Kraljevinu Jugoslaviju, kodnog imena Pothvat 25. Napad kreće 6.travnja 1941.godine bombardiranjem Beograda, te ulaskom njemačkih snaga iz Mađarske, Austrije i Bugarske. Jugoslavija nije imala realne šanse obraniti se te ubrzo kapitulira. Aktualna probritanska vlada na čelu s generalom Simovićem i kralj Petar II. bježe u London, uzevši sve zlatne državne rezerve. Treći Reich uspostavlja vlast na teritoriju bivše Kraljevine Jugoslavije i tad dolazi do mogućnosti uspostavljanja Nezavisne Države Hrvatske.²

Adolf Hitler je htio za svog suradnika, tj. čelnog čovjeka na okupiranom hrvatskom teritoriju pridobiti Vladka Mačeka, predsjednika Hrvatske seljačke stranke. Hrvatska seljačka stranka je među hrvatskim narodom imala uvjerljivo najjaču podršku i utjecaj te bi time njemačka politika u Hrvatskoj imala mir i sigurnost. Vladko Maček odbija suradnju sa nacističkom Njemačkom, te Hitler nevoljko pristaje na kandidata kojeg predlaže Italija.³ Mussolini predlaže hrvatsku revolucionarnu organizaciju – Ustaša na čelu s Antom Pavelićem, pravnikom koji je za vrijeme srpske hegemonije u Kraljevini Jugoslaviji morao

¹ GOLDSTEIN 2008: 367

² GOLDSTEIN 2008: 368-369

³ GOLDSTEIN 2008: 367

pobjeći iz zemlje zbog istaknutog prohrvatskog djelovanja i suprotstavljanja beogradskoj prosrpskoj politici koja je djelovala na štetu ostalih naroda u Kraljevini Jugoslaviji, a pogotovo na štetu hrvatskog naroda i hrvatskih državnih interesa. On bježi u Italiju te tamo okuplja istomišljenike i priprema ih za diverzantske akcije u Kraljevini Jugoslaviji te za krajnji cilj djelovanja postavlja uspostavu hrvatske neovisnosti.⁴

Mussolinijeva potpora Paveliću i ustašama ovisila je o odnosima Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Italije. Nakon raspada Kraljevine Jugoslavije, Mussolini predlaže Hitleru Pavelića i ustaše iz razloga što je Pavelić Mussoliniju obećao dalmatinsku obalu i dijelove Istre u zamjenu za pomoć prilikom uspostave Nezavisne Države Hrvatske. Hitler je Pavelića držao za prekretnog čovjeka koji nema dovoljno ugleda u narodu da bi djelovao u korist njemačkih interesa, ali ga je u nedostatku opcija ipak prihvatio za suradnika. Nezavisna Država Hrvatska je proglašena 10. travnja 1941. godine od strane Slavka Kvaternika, Pavelićevog opunomoćenika. Proglas je izvršen preko radio – postaje Zagreb, a kasnije je pročitana i izjava Vladka Mačeka, kojom moli članove Hrvatske seljačke stranke, ali i cjelokupni hrvatski narod, da surađuju s novom vladom. Par dana kasnije Pavelić s nekoliko stotina ustaša dolazi iz Italije u Zagreb te se počinje formirati izvršna, zakonodavna i sudska vlast u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, a nakon toga dolazi i do problema oko razgraničenja sa susjednim zemljama, što je i tema ovog akademskog rada.⁵

⁴ MATKOVIĆ 2002: 34-38

⁵ GOLDSTEIN 2008: 369-370

3. PROBLEMI S GRANICAMA NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

3.1. SPOR S KRALJEVINOM ITALIJOM (južna granica)

Kraljevina Italija i Kraljevstvo Hrvatske, Dalmacije i Slavonije su tijekom povijesti imali mnogo graničnih sporova, posebice oko teritorija Dalmacije i Istre. Od razdoblja srednjeg vijeka pa sve do druge polovice 19. stoljeća su talijanski gradovi – države, na čelu s Venecijom, imali pretenzije na mnoge dijelove Istre i Dalmacije. Nakon ujedinjenja talijanskih gradova – država u Kraljevinu Italiju 1861. godine nastavljaju se pretenzije na hrvatske zemlje, a pogotovo nakon dolaska fašista na vlast u Italiji 1922. godine, na čelu s Benitom Mussolinijem. Fašisti su uzor i veličinu vidjeli u nekadašnjem Rimskom carstvu te su prema tome i kreirali svoju vanjsku politiku, želeći Kraljevini Italiji pripojiti dijelove koji su bili sastavni dio Rimskog carstva, a to je istočna obala Jadrana, tj. Dalmacija i Istra.

Nakon raspada Kraljevine Jugoslavije i uspostave Nezavisne Države Hrvatske, Mussolini se odlučuje pozvati na ranije potpisane dokumente koje je potpisao s Antom Pavelićem, sadašnjim Poglavnikom Nezavisne Države Hrvatske, a prije uspostave, vođom ustaša. Mussolini je bio pokrovitelj Pavelića i ustaša u vrijeme prije uspostave Nezavisne Države Hrvatske, te je svoje pokroviteljstvo uvjetovao pripojenjem dijelova Dalmacije i Istre u slučaju dolaska ustaša na čelo Nezavisne Države Hrvatske.

Pavelić je pokušavao odužiti utvrđivanje granica nadajući se da će naići na razumijevanje i potporu Berlina kako bi ipak uspio izbjeći neke teritorijalne ustupke koje je obećao Italiji i Mussoliniju. Naišao je, donekle, na razumijevanje njemačke strane pošto je i Treći Reich imao svoje vojno-strateške, ali i ekonomske interese na teritoriju Nezavisne Države Hrvatske. Hitler nije vjerovao Paveliću u potpunosti, smatrajući ga Mussolinijevim čovjekom. Joacim von Ribbentrop, ministar vanjskih poslova Trećeg Reicha, protivio se talijanskim zahtjevima za okupaciju Dalmacije od Rijeke do Kotora, uz mogućnost ulaska Nezavisne Države Hrvatske u personalnu uniju s Kraljevinom Italijom. Na kasniju Hitlerovu intervenciju, prihvatio je talijansko prvenstvo interesa na jadransku obalu te se složio da Kraljevina Italija i Nezavisna Država Hrvatska same riješe granična pitanja oko istočne jadranske obale, smatrajući da to pitanje ne smije unositi razdor u savezništvo između Trećeg Reicha i Kraljevine Italije.

Razgraničenje se konačno dogovara u Ljubljani 25. travnja 1945. godine. Kraljevina Italija na čelu s grofom Ciano predlaže dvije mogućnosti razgraničenja. Prva mogućnost je talijansko zauzimanje čitave jadranske obale, od Rijeke na sjeveru pa sve do Kotora na jugu, a u unutrašnjosti pravocrtno od Karlovca pa preko Mostara sve do sjeverozapada Crne Gore. Druga mogućnost je bila nešto umjerenija, Italija traži samo tzv. povijesnu Dalmaciju, ali i uže vezivanje dvaju država. Pavelić traži da Nezavisna Država Hrvatska dobije gradove Trogir, Split i Dubrovnik s nekim otocima. Kasnije pristaje na ustupke u vidu davanja Trogira i Splita Italiji, s uvjetom da hrvatske vlasti sudjeluju u upravi grada Splita. Završni razgovori odvijaju se u Tržiću 7. svibnja 1941. godine i odlučeno je da će konačni ugovor o razgraničenju biti potpisan u Rimu.

Konačni ugovor o razgraničenju između Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije potpisan je u Rimu 18. svibnja 1941. godine. Ugovor su potpisali *poglavnik* Ante Pavelić i *duce* Benito Mussolini. Potpisano je više ugovora, od kojih je najvažniji ugovor o razgraničenju. Nezavisna Država Hrvatska složila se prihvatiti talijanskog princa za kralja, ali koji neće imati nikakva politička prava. Drugi ugovor garantira nezavisnost i integritet državnog teritorija Hrvatske od strane Italije. Trećim ugovorom se Nezavisna Država Hrvatska obvezuje da neće zaključivati sporazume koji bi bili protivni ovom dogovoru. Dogovaraju se i zajednički poslovi koji su važni zbog ekonomsko – strateških ciljeva i sigurnosti. Dogovoreno je da potpisani ugovori traju 25 godina. Najvažnijim ugovorom je odlučeno koje istočno jadranske teritorije dobiva Kraljevina Italija.

Italija dolazi u posjed Sušaka s malim zaleđem, otoka Krka, Raba, Drvenika, Šolte, Visa, Biševa, Sv. Andrije, Jabuke, Korčula, Mljeta i ostalih malih otoka, Zadra s prostranim obalnim pojasom i zaleđem, uključujući Šibenik i Trogir, ali bez Knina, Splita, Brača i Hvara, te kotar koji obuhvaća Boku Kotorsku.¹ Rimskim ugovorima je dogovoreno konačno razgraničenje Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije, iako hrvatska vlast u nekim dobivenim teritorijima nikad nije zaživjela u potpunosti.

Nakon kapitulacije Kraljevine Italije 8. rujna 1943. godine i njenog prelaska na stranu Saveznika, Pavelić proglašava rimske ugovore o razgraničenju Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije ništavnim, te kao razlog navodi neispunjavanje stavki ugovora od strane Kraljevine Italije. Također obećaje da će hrvatska vojska zauzeti sve teritorije koji su bili pod okupacijom Kraljevine Italije. Nezavisna Država Hrvatska je zauzela vrlo malo teritorija iz razloga što je veliki dio istočne jadranske obale i jadranskog zaleđa bio u rukama

jugoslavenskih partizana te realno, ionako slaba, hrvatska vlast u Dalmaciji je sve više slabila kako se približavao kraj rata.⁶

3.2. SPOR S KRALJEVINOM MAĐARSKOM (sjeverna granica)

Granica Nezavisne Države Hrvatske sa Kraljevinom Mađarskom je druga najduža granica koju ima Nezavisna Država Hrvatska (najduža granica je sa Kraljevinom Italijom). Sjeverna granica, kao i južna, je predmet spora pošto Kraljevina Mađarska polaže prava na državopravni i teritorijalni kontinuitet Ugarskog kraljevstva. Kraljevina Mađarska polaže prava na teritorij Međimurja, ali i na teritorije koji nisu uz samu ndhaško-mađarsku granicu. Kraljevina Mađarska također polaže pravo i na Rijeku, koja je tijekom postojanja Austro-Ugarske bila jedna od najvažnijih, a možda i najvažnija luka koja je ostvarivala ogroman profit, te je zato i želja mađarske politike i njen ekspanzionistički cilj.⁷

Tijekom Travanjskog rata, tj. napada Trećeg Reicha na Kraljevinu Jugoslaviju, mađarske trupe su ušle na područje Međimurja te ga okupiraju. Nakon uspostave Nezavisne Države Hrvatske, mađarski konzul u Zagrebu je mađarsku okupaciju Međimurja objasnio kao čin od strateškog značaja za Mađarsku. Također je i izjavio kako mađarska vlada priznaje Međimurje kao teritorijalnu sastavnicu Nezavisne Države Hrvatske i izražava želju za utvrđivanjem granica između dvaju država. Kasnije, mađarska vlada traži slobodan pristup Sušaku što vlada Nezavisne Države Hrvatske odbija uz izgovor da je prioritet utvrđivanje granice sa Kraljevinom Italijom. Nakon tzv. "Rimskih ugovora", utvrđivanja granica Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Italije, stav mađarske vlade prema Međimurju se mijenja. Njemački veleposlanik pri Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, Siegfried Kasche, na dan potpisa Rimskih ugovora, obavještava ministarstvo u Berlinu da ubrzo očekuju utvrđivanje granica Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Mađarske.

U lipnju 1941. godine u Zagreb stiže mađarsko izaslanstvo te počinju pregovori. Mađarska strana predlaže liniju razgraničenja identičnu onoj iz 1918. godine. Traže da Međimurje pripadne Mađarskoj, ali i traže izlazak na Jadransko more preko hrvatskog teritorija. Hrvatska strana odbija takav prijedlog i predlaže povratak Međimurja pod okrilje hrvatske vlasti, s čime se ne slaže mađarsko izaslanstvo. Mađarska također zaposjeda i Baranju što također vlada Nezavisne Države Hrvatske ne odobrava te upućuje prosvjednu notu, što u Mađarskoj ne nailazi na neki interes, te se oglašuju na nju.

⁶ KRIZMAN 1986: 455-474; MATKOVIĆ 2002: 72-74

⁷ MATKOVIĆ 2002: 77-78

Idući pokušaji rješavanja pitanja Međimurja zakomplicirali su situaciju proklamacijom zapovjednika mađarskih postrojba u Čakovcu, pukovnika Timara, o priključenju Međimurja Mađarskoj bez ikakvih daljnjih pregovora s vladom Nezavisne Države Hrvatske. Nakon prosvjedne note hrvatskih vlasti, mađarska vlada odgovara kako *Mađarska polaže povijesno pravo na teritorij Međimurja*. Što se tiče mađarskih tvrdnja o povijesnom pravu na teritorij Međimurja, većina je njih neutemeljena. U Međimurju živi većinsko hrvatsko stanovništvo, sa zanemarivom mađarskom manjinom te time predstavlja dio hrvatskog etničkog područja. Nadalje, većina stanovništva Međimurja je, nakon raspada Kraljevine Jugoslavije i uspostave Nezavisne Države Hrvatske, jednostavno i s oduševljenjem pozdravila uspostavu hrvatske države i međimurske vlasti stavile su se na raspolaganje hrvatskoj vladi u Zagrebu i položili su zakletvu vjernosti novoj hrvatskoj državi.

Stanovništvo Međimurja je, nakon dolaska mađarskih trupa, izražavalo želju da budu u sastavu Nezavisne Države Hrvatske. Te činjenice su dovoljan razlog za hrvatsko polaganje prava na teritorij Međimurja. Njemački stav je da priznaje Mađarskoj pravo na uspostavu njenih povijesnih granica. Također, Treći Reich, iako besprekidno sudjeluje u toku pregovora hrvatske i mađarske strane, pokušava ostati neutralan u tim pregovorima te se poslanici Reicha u Budimpešti i Zagrebu suzdržavaju od savjetovanja hrvatske i mađarske vlade. Zbog nemogućnosti pronalaženja partnera tj. zaštitnika u Trećem Reichu i Kraljevini Italiji, što se tiče graničnog spora s Mađarskom po pitanju Međimurja, hrvatska vlada apelima i prosvjednim notama pokušava utjecati na mađarsku vladu u Budimpešti, nadajući se da će time pokušati natjerati Mađare na suradnju, ali bez uspjeha. Spor se neformalno riješio tek 16. prosinca 1941.godine, kada mađarska vlada dostavlja parlamentu zakonski nacrt o priključenju južnih krajeva i zastupnički dom taj nacrt prihvaća. Formalno, razgraničenje između Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Mađarske nikad nije postignuto.⁸

3.3.SPOR NA GRANICI SA SRBIJOM (istočna granica)

Spor Nezavisne Države Hrvatske oko razgraničenja sa Srbijom naziva se još i „pitanje zemunskog trokuta“. Iako je Adolf Hitler držao da se hrvatski teritorij treba protezati sve do pred Beogradom (po uzoru na nekadašnje granice Austro-Ugarske), njemačko vojno zapovjedništvo za Srbiju, zbog strateških razloga, odbija prepustiti vlast u Zemunu u ruke lokalnog ustaškog načelnika, te raspušta zemunsku ustašku organizaciju. Svoju molbu da

⁸ KRIZMAN 1980: 82-92

Zemun ostane izvan teritorija Nezavisne Države Hrvatske, njemačko zapovjedništvo u Srbiji opravdava činjenicom da se beogradski aerodrom nalazi nadomak Zemuna. U Zemunu se nalazi također i kratkovalna stanica, a najvažniji razlog je taj što bombardiranjem Beograda dolazi do kolapsa i Treći Reich još ne može uspostaviti namjesništvo, a Zemun ima kapacitete i infrastrukturu za smještaj njemačkog osoblja dok se situacija u Beogradu ne razriješi. Vrhovna komanda njemačkih kopnenih snaga, na molbu zapovjedništva u Srbiji, donosi odluku kojom Zemun privremeno ostaje izvan granica Nezavisne Države Hrvatske.

Pavelić nije mogao ništa učiniti po pitanju "zemunskog trokuta", tako da je Zemun ostao izvan hrvatske vlasti. Činjenica koja je za Pavelića bila donekle zadovoljavajuća je ta da je njemački poslanik Kasche pristao na potpisivanje ugovora o Zemunu i okolici. 4. lipnja 1941. godine je potpisan hrvatsko-njemački ugovor prema kojem područje Zemuna pripada Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i da u njemu imaju na snazi biti načela nove hrvatske države. Hrvatska strana preuzima poslove kao što su nastava i pravosuđe, dok ostali upravni poslovi ostaju u nadležnosti vojnog zapovjednika Srbije sa sjedištem u Beogradu.

Nedugo nakon potpisivanja ugovora, dolazi do problema. Zbog otvorene granice prema Beogradu i dvostrukog novčarskog sustava, dolazi do mogućnosti krijumčarenja robe na štetu Nezavisne Države Hrvatske. Iz tog razloga hrvatska vlada moli i predlaže ponovno razmatranje pitanja o potpunom preuzimanju i pripojenju zemunskog područja od strane Nezavisne Države Hrvatske.

Jedan od zagovaratelja ponovnog otvaranja "zemunskog pitanja" je i njemački veleposlanik pri Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, Siegfried Kasche. Novim pregovorima, koji su se odvijali u rujnu i listopadu 1941. godine, je zaključeno da je najbolje rješenje *oblast istočnog Srijema* prikloniti vlasti Nezavisne Države Hrvatske.

Sporazum je postignut te je dogovoreno da se vijest o dogovoru ne objavi putem tiska. Sporazumom je dogovorena konačna linija razgraničenja između Nezavisne Države Hrvatske i Srbije pod okupacijom Trećeg Reicha.⁹

3.4. SPOR NA GRANICI S TREĆIM REICHOM (zapadna granica)

Zapadna granica Nezavisne Države Hrvatske je vrlo brzo uspostavljena nakon dolaska ustaša u Hrvatsku i formiranja Nezavisne Države Hrvatske te time nije bila predmet spora, kao što su bile ostale granice. Treći Reich je priključio sjevernu polovicu Kranjske, rubni pojas pokrajine Koruške i pokrajine južne Štajerske. Tim činom pripajanja navedenih

⁹ MATKOVIĆ 2002: 75-76; KRIZMAN 1980:93-100

dijelova, Treći Reich postaje izravan susjed Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Ugovor o razgraničenju je potpisan u Zagrebu 13. svibnja i time je dogovoreno da će Treći Reich priznati granice kakve su bile 1918. godine. Pregovori su bili vođeni između Mladena Lorkovića, ministra vanjskih poslova Nezavisne Države Hrvatske i Siegfrieda Kasche, veleposlanika Trećeg Reicha pri Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.¹⁰

Drugi dio okupacije Slovenije izvršila je Kraljevina Italija te je osnovana provincija Ljubljana, te je dio zapadne granice trebalo utvrditi i s Italijom. Granica je utvrđena razmjernom nota između dviju država, u srpnju 1941. godine. Granica između triju država je uspostavljena na potezu Žubmeračka gora (Plješivica), rijeka Sutla sve do stvorene tromeđe Trećeg Reicha, Kraljevine Italije i Nezavisne Države Hrvatske koja se nalazila na Dravi, istočno od Ormoža.¹¹

3.5. SPOR NA GRANICI S KRALJEVINOM CRNOM GOROM (jugoistočna granica)

Razgraničenje Nezavisne Države Hrvatske i Kraljevine Crne Gore nije se pregovaralo između hrvatskih i crnogorskih vlasti, već između hrvatskih i talijanskih vlasti. Kraljevina Crna gora je bila pod okupacijom vojske Kraljevine Italije. Njemački veleposlanik u Hrvatskoj Siegfried Kasche izvještava Berlin kako Italija zahtjeva dijelove Bosne i Sandžaka, protivno ranijim obećanjima talijanske strane. Pavelić odbija prihvatiti nove talijanske zahtjeve i otklanja mogućnost potpisivanja takvog sporazuma. Hrvatska strana optužuje talijansku da iskorištava zaokupljenost Trećeg Reicha na istoku Europe kako bi teritorijalno profitirali na štetu Nezavisne Države Hrvatske.

Njemački poslanik izvještava Berlin kako je Pavelić molio Mussolinija da granica dviju država bude stara austrougarska granična linija. Mussolini zahtijeva kraj uz gornju Drinu i Novopazarski Sandžak. Pavelić odbija te zahtjeve te protestira kod Trećeg Reicha. Italija traži i ulazak u demilitarizirano područje koje pripada civilnoj upravi Nezavisne Države Hrvatske. Treći Reich izbjegava sudjelovati u graničnim sporovima Italije i Hrvatske. Granični je spor uglavnom marginaliziran pošto su obje strane imale većih problema, a to je jačanje partizanskog oslobodilačkog pokreta na Balkanu.¹²

¹⁰ MATKOVIĆ 2002: 75

¹¹ JELIĆ BUTIĆ 1977: 83

¹² KRIZMAN 1980: 149-157

3.6. DOGOVOR TREĆEG REICHA I KRALJEVINE ITALIJE O PODJELI NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE NA INTERESNE SFERE

Treći Reich i Kraljevina Italija su među sobom podijelili teritorij Nezavisne Države Hrvatske na interesne zone. Trećem Reichu su pripala područja sjeverne Hrvatske, cijela Slavonija i veći dio Baranje, Posavina i središnja i sjeveroistočna Bosna, dok su Kraljevini Italiji pripali Lika, Gorski kotar, Pokuplje, zaleđe Dalmacije, Hercegovina i dijelovi središnje Bosne. Točnije, linija razgraničenja interesnih zona saveznika Nezavisne Države Hrvatske prolazila kroz županije (velike župe): Pokuplje, Gora, Sana Luka, Pliva-rama, Hum i Vrhbosnu.

U interesnim zonama Kraljevina Italija i Treći Reich provodili su eksploataciju prirodnih bogatstava, rekviziciju stoke i strojeva, u svrhu održavanja vojske. Nezavisna Država Hrvatska nije imala nikakve koristi od takve podjele. Naprotiv, hrvatske vlasti, ali i općenito hrvatsko gospodarstvo i ekonomija, su oštećeni zbog konstantnog prirodnog i ekonomskog iskorištavanja od strane Trećeg Reicha i Kraljevine Italije.¹³

¹³ GOLDSTEIN 2008: 375-376

4. ZAKLJUČAK AKADEMSKOG RADA

Nezavisna Država Hrvatska je u historiografiji prikaza i zapamćena kao marionetska država koja je nastala dobrom voljom Trećeg Reicha i Kraljevine Italije, i kao takva, je služila samo kako bi ostvarivala interese svojih saveznika. Takav odnos Nezavisne Države Hrvatske i njenih saveznica se primjetio i na samom početku uspostave granica. Fašistički saveznici su krojili granice Nezavisne Države Hrvatske, uglavnom se ne obazirajući na povijesno - pravni kontinuitet spornih teritorija, niti etničku većinu. Nezavisna Država Hrvatska je bila primorana, zbog svojeg opstanka, povlađivati svojim saveznicima, a rezultat toga su i teritorijalni ustupci, posebice se to odnosi na istočnu jadransku obalu i talijanske pretenzije. Slična situacija se odvija i sa Međimurjem i mađarskim zahtjevima. Nezavisna Država Hrvatska je u razdoblju od svojeg nastanka 1941.godine, pa sve do svojeg raspada 1945.godine, bila podložna i iskorištavana od strane Sila Osovine, kao ekonomski, tako i kulturno, društveno, politički, itd. Hrvatski narod, iako je u početku bio sretan uspostavom nezavisne Hrvatske, kasnije je postao ogorčen, više ne podržavajući ljude koji su pripomogli u njenom stvaranju. Nezavisna Država Hrvatska je na kraju doživjela istu sudbinu kao i sve svoje saveznice, a to je kapitulacija.

Znanstveni rad je pisan u potpuno objektivnoj namjeri prikazivanja realnog stanja u Hrvatskoj tijekom Drugog Svjetskog rata, posebice o problematici prilikom uspostave i razgraničenja Nezavisne Države Hrvatske kao saveznika fašističkih sila.

Karta (prikaz) Nezavisne Države Hrvatske i njenih granica iz 1941.godine

5. LITERATURA

GOLDSTEIN, Ivo (2008) *Biblioteka Jutarnjeg lista, 21.knjiga "Hrvatska povijest", drugo izdanje. Zagreb, Jutarnji list*

JELIĆ – BUTIĆ, Fikreta (1977) *Ustaše i Nezavisna Država Hrvatska. Zagreb, Sveučilišna naklada Liber; Školska knjiga*

KRIZMAN, Bogdan (1981) *Pavelić između Hitlera i Mussolinija. Zagreb, Globus*

KRIZMAN, Bogdan (1986) *Ante Pavelić i ustaše, 3.izdanje. Zagreb, Globus*

MATKOVIĆ, Hrvoje (2002) *Povijest Nezavisne Države Hrvatske, drugo, nadopunjeno izdanje. Zagreb, Naklada Pavičić*

5.1.Internetske stranice

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43670> – Leksikografski zavod Miroslav Krleža 13. Rujna 2017

<http://hrcak.srce.hr/39797> - Izvorni znanstveni članak *Odnos policijsko – obavještajne službe Nezavisne Države Hrvatske prema Italiji 1941. – 1943.godine*, autor Davor Kovačić